

## RECENZE PUBLIKACE: MALÁ DIDAKTIKA ČINNOSTNÍHO UČENÍ

**Lenka Papežová**

ROSECKÁ, Z. a kol. *Malá didaktika činnostního učení*. 3. vyd. Brno: Tvořivá škola, 2007. 98 s. ISBN 80-903397-3-5.

Činnostní charakter výuky je realizován na každé základní škole v České republice, záleží jen na učitelích do jaké míry je začleňován ve vyučovací hodině. Učitelům, kteří se zamýšlí nad možnostmi realizace výuky, je schopen pomoci školní vzdělávací program Tvořivá škola, jehož náplní je činnostní učení. Cílem Tvořivé školy je zapojení všech žáků do výuky, rozvoj jejich individuálních schopností, tvořivosti, samostatného a logického myšlení a jejich motivace pro celoživotní učení. Své praktické zkušenosti předávají lektori na metodicko-praktických kurzech, letních školách, pořádají i ukázkové hodiny na svých školách. Formuje se řada učitelů, kteří se snaží o činnostní vyučování a jsou ochotni následně předat zkušenosti dalším.

O činnostním učení pojednává kniha „Malá didaktika činnostního učení“. Je rozdělena do osmi kapitol, které popisují činnostní učení v pojetí Modelového školního vzdělávacího programu Tvořivá škola.

V prvním oddílu autoři uvádí základní charakteristiku činnostního učení. Srovnávají receptivní styl výuky, kde upozorňují na jeho nedostatky, a činnostní učení, kdy poukazují na jeho výhody. Avšak receptivní styl neodmítají rezolutně, připouští, že některé učivo je nutno předat žákům tímto způsobem. Kapitulu uzavírají výčtem klíčových kompetencí, které si žáci průběžně utvářejí a rozvíjejí při činnostním učení.

Druhá část „Stručná historie činnostního učení“ nám osvětluje činnostní učení z pohledu historie. Činnostní učení se opírá o pedagogický odkaz J. A. Komenského. Popisují vznik reformního školství v ČSR v 1. polovině 20. století, kde zmiňují reformátory S. Vránu, J. Úlehlu, prof. Drtinu, J. Uhera, O. Chlupa. Ličí i vznik Masarykových pokusných škol ve Zlíně. Okrajově se věnují období po roce 1945, kdy činnostní učení stagnuje. Současné období charakterizují pomocí školských dokumentů (Národní program rozvoje vzdělávání v ČR,

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání), ve kterých vyhledali stati věnované činnostnímu učení.

Třetí kapitola publikace má název „Složky, zásady a přístupy činnostního učení“. Podle autorů struktura činnostního učení obsahuje čtyři vnitřně spjaté složky: motivační, poznávací, prováděcí a zpětnovazební. Všechny složky zde popisují, uvádí i praktické ukázky. Za podstatné považují základní zásady činnostního učení, které jsou zde zdařile objasněny společně s přístupy činnostního učení. Tato stať je velmi důležitou pro učitele, který uvažuje o svém počínání si před žáky, zabývá se myšlenkou aktivního přístupu k výuce.

„Metody činnostního vyučování“ je stejně významnou částí. Nezapomenutelné místo má učitel, který musí vybrat vhodnou metodu. V díle vystihují uvádění metod příhodných pro činnostní učení do výuky. Nejvhodnější je zvolena pedagogická geneze (objevování), kterou můžeme považovat za základ činnostního učení.

V páté kapitole se zaměřují na psychologická východiska činnostního učení. Vychází z učení švýcarského psychologa J. Piageta, jež stručně popisují. Neopomenutelná je role učitele. Používají pojmenování jako partner žáka, organizátor učebních procesů, rádce, ochránce a vzor. Učitel má také své specifické postavení ve spolupráci s rodiči. Ve Tvořivé škole se snaží o konstruktivní vztah s rodiči, který staví na vzájemné důvěře.

Hodnocení je součástí každé školy. Tvůrci v šestém oddílu upřednostňují pozitivní hodnocení, které se odráží v získávání důvěry žáků. V činnostním učení se často využívá zpětná vazba, kterou se ihned zjišťují případné nedostatky žáků. V publikaci uvádí obecná doporučení pro hodnocení a pravidla pro sebehodnocení žáků.

Největší a podle mého názoru nejpřínosnější pro učitele v praxi je sedmá část s názvem „Praktické ukázky činnostního učení“. Průvodce uvádí činnostní postup pro předměty 1. stupně základní školy: matematiku, český jazyk, angličtinu a prvouku. Je zde představen obsáhlý výčet metodických materiálů (didaktické pomůcky, učebnice, tematické a motivační pracovní sešity, metodiky), které jsou uzpůsobeny činnostnímu učení v daném předmětu. Autoři líčí výuku, uvádí zařazení a tvořivou práci s metodickými materiály. Protože se zabývám činnostním učním v matematice, z uvedených didaktických pomůcek se mi nejvíce líbilo „početní divadélko“, které je používáno k vytvoření základu pro zdravý matematický vývoj. Divadélka mohou vyrobit žáci 2. stupně v pracovních činnostech nebo ve výtvarné výchově, čímž se utužuje kooperace mezi ročníky.

Knihu uzavírá kapitola „Vzdělávací program Tvořivá škola“, kde charakterizují hlavní znaky Modelového školního vzdělávacího programu Tvořivá škola. Uvádí postup zapojení se do programu Tvořivé školy a jak se stát Tvořivou školou.

Na posledních pěti stranách je uveden seznam základních škol, které se přihlášily do sítě Tvořivých škol.

Hlavním cílem této publikace je pomoci všem zájemcům z řad učitelů, ale i široké veřejnosti poznat podstatu a význam českého činnostního učení. Dle mého názoru cíl autoři splnili. I na málo stranách, které dílo má, jsou přehledně uvedeny všechny důležité charakteristiky činnostního učení i s doprovodnými ukázkami z praxe, které ozřejmují problematiku i nepedagogům.

Mgr. Lenka Papežová, Ph.D.

Poličná 426

Valašské Meziříčí

757 01